

Mołdawia: bezprecedensowy pakiet pomocy finansowej z UE

Kamil Całus

19 lutego Rada UE i Parlament Europejski osiągnęły wstępne porozumienie w sprawie Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego dla Mołdawii, będącego finansowym filarem Planu wzrostu Mołdawii (MGP), zaproponowanego przez Komisję Europejską jeszcze w listopadzie 2024 r. Państwo to ma w latach 2025–2027 otrzymać 1,885 mld euro pomocy (385 mln w formie bezzwrotnych dotacji i 1,5 mld w ramach preferencyjnych pożyczek). Środki mają wesprzeć Kiszyniów w implementacji reform związanych z akcesją do UE, przyspieszyć proces konwergencji gospodarki mołdawskiej z unijną oraz wzmocnić niezależność energetyczną od Rosji. Wypłata funduszy będzie uwarunkowana efektywnością wdrażania reform, do których wcześniej zobowiązały się władze. Pierwsze transze z MGP (do 18% środków) trafią do kraju prawdopodobnie już w kwietniu.

Największy w historii Mołdawii pakiet pomocy finansowej UE muszą jeszcze zatwierdzić państwa członkowskie (Komitet Stałych Przedstawicieli, Coreper) i Parlament Europejski, jednak wydaje się to formalnością. MGP ma na celu ożywienie gospodarcze kraju oraz rozpoczęcie znacznych inwestycji w tamtejszą infrastrukturę socjalną, w tym szpitale i szkoły. Pomoże także złagodzić skutki zamrożenia w styczniu amerykańskiej pomocy rozwojowej. Unijne fundusze stanowią istotne wsparcie dla prozachodniego obozu rządzącego Partii Działania i Solidarności (PAS) przed wyborami parlamentarnymi.

Komentarz

- **Pakiet daje szansę na przezwycięzenie kryzysu gospodarczego, który negatywnie wpływa na notowania PAS.** Ma to szczególne znaczenie w kontekście planowanych na wrzesień wyborów. W 2022 r. PKB Mołdawii skurczył się o 5,9%, a w 2023 r. podniósł się o zaledwie 0,7%; podobnie skromny wzrost zarejestrowano w ciągu pierwszych trzech kwartałów 2024 r. Wyraźnie zmniejszył się też eksport: o 6,5% w 2023 r. i 12% w 2024 r. Gospodarcza stagnacja połączona z wyraźnym wzrostem cen (w październiku 2022 r. inflacja osiągnęła 35%) obniżyła standardy życia mieszkańców – w 2023 r. wskaźnik ubóstwa bezwzględnego (dotyczy osób dysponujących kwotą 140–170 euro miesięcznie) objął 31,6% ludności, a jeszcze w 2021 r. wynosił 24,5%. Skrajne ubóstwo zwiększyło się zaś z 9,5% do 13,8%.
- **Wykorzystanie tak znacznych środków w ciągu niespełna trzech lat stanowi poważne wyzwanie dla mołdawskiej administracji.** Efektowność jej pracy jest ograniczona, gdyż instytucje publiczne cierpią na chroniczny niedobór kadr. Urzędnicy zmagają się z ogromną liczbą zadań w związku z trwającymi negocjacjami akcesyjnymi z UE i

wdrażanymi w ich ramach reformami. Tymczasem to Kiszyniów ma zaproponować Komisji Europejskiej konkretne projekty, które otrzymają finansowanie z MGP.

- **Istotna część funduszy ma zostać przeznaczona na inwestycje infrastrukturalne**, w tym połączenia drogowe oraz mosty łączące Mołdawię z Rumunią i Ukrainą, a także budowę nowych linii elektroenergetycznych zwiększających zdolność do importu energii elektrycznej z UE. Te przedsięwzięcia wraz z rozwojem energetyki odnawialnej oraz dalszą cyfryzacją (do tych sektorów również mają trafić pieniądze z MGP) mają podnieść atrakcyjność gospodarczą i konkurencyjność kraju, a co za tym idzie – przyciągnąć nowe inwestycje i doprowadzić do ożywienia gospodarczego. Jeszcze w październiku 2024 r. szefowa KE Ursula von der Leyen prognozowała, że w ciągu 10 kolejnych lat MGP może przyczynić się do podwojenia wielkości mołdawskiej gospodarki.
- **Dodatkowe środki z UE złagodzą skutki wstrzymania przez USA od 24 stycznia pomocy rozwojowej w ramach USAID**. Agencja realizowała w Mołdawii kilkadziesiąt projektów na ogólną sumę ok. 482 mln dolarów, zaś Stany Zjednoczone były największym państwowym darczyńcą. Pomoc dotyczyła sektora energetycznego, wsparcia rozwoju gospodarki (w tym IT i rolnictwa) oraz części kluczowych reform systemowych – w tym trwającej od 2023 r. lustracji pracowników wymiaru sprawiedliwości.